

Atıf Bilgisi: Tepe, N. ve Ergüney, M. (2023). Siber aylaklık ve siber zorbalığın akademik başarı üzerindeki yordayıcı etkisinin incelenmesi. *İNİF E- Dergi*, 8(1), 30-46.

SİBER AYLAKLIK VE SİBER ZORBALIĞIN AKADEMİK BAŞARI ÜZERİNDEKİ YORDAYICI ETKİSİNİN İNCELENMESİ*

*Dr. Öğr. Üyesi Nagihan TEPE***
*Dr. Öğr. Üyesi Merve ERGÜNEY****

DOI: 10.47107/inifedergi.1247436

Araştırma Makalesi****

Başvuru Tarihi: 03.02.2023

Kabul Tarihi: 04.05.2023

Öz

İletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, insanlar arasındaki iletişim süreci hızlanmış ve kolaylaşmıştır. İnternet sayesinde bilgilere anında erişim sağlanması, haberleşme ve etkileşim konusunda büyük avantajlar sunmuştur. Ancak, bu hızlı gelişme ve kolaylık beraberinde bazı olumsuzlukları da getirmiştir. İnternetin aşırı ya da bilinçsiz kullanımı nedeniyle siber aylaklık ve siber zorbalık gibi olumsuz davranışlar ortaya çıkabilmektedir. Siber aylaklık, internete uzun süre bağlı kalarak zamanı boşa harcamak, gereksiz çevrimiçi aktivitelere fazla zaman ayırmak ve gerçek dünyadan uzaklaşmak anlamına gelir. Siber zorbalık ise, çevrimiçi platformlarda gerçekleşen taciz, tehdit, hakaret vb. zararlı davranışları ifade eder. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin siber aylaklık ve siber zorbalık durumlarını inceleyerek bu durumların akademik başarıları üzerindeki yordayıcı etkisini araştırmaktır. Araştırma ilişkisel araştırma modeli çerçevesinde yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu Samsun Üniversitesinde öğrenim gören 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 222 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Siber Aylaklık Ölçeği”, “Siber Zorbalık Üçgeni Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçekte ayrıca, öğrencilerin akademik başarılarını belirleyebilmek için bir madde ve kişisel bilgilerinin bulunduğu bir bölüm yer almaktadır. Verilerin analizi için çoklu doğrusal regresyon analizi, t-testi ve Anova analizleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bazı bulgular şunlardır; öğrencilerin siber aylaklık ve siber zorbalık durumları akademik ortalamalarını anlamlı bir şekilde yordamakta ancak çok düşük düzeyde açıklamaktadır. Öğrenciler ortalamanın üzerinde siber aylaklık davranışı sergilemektedirler. Öğrenciler siber aylaklık yaptıkları zamanlarda en çok “içerik erişimi” ve “paylaşım” yapmakta en az ise “oyun/bahis” alanlarında faaliyet göstermektedirler. Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile siber aylaklık durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Öğrencilerin siber zorbalık durumları ortalamanın oldukça altındadır. Bu kapsamda en yüksek durum “siber seyirci” boyutunda tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Başarı, Nicel Araştırma, Siber Aylaklık, Siber Zorbalık, Üniversite Öğrencileri

* Bu çalışma, Samsun Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan 2022/85 sayılı ve 30.09.2022 tarihli kurul onayı almıştır.

**Samsun Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, E-mail: nagihan.tepe@samsun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5923-435X

***Samsun Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, İletişim Tasarımı ve Yönetimi Bölümü, E-mail: merve.erguney@samsun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1397-5769

**** Yazar / yazarlar, makalede araştırma ve yayım etiğine uyulduğuna ve kullanılan fikir ve sanat eserleri için telif hakları düzenlemelerine riayet edildiğine yönelik beyanda bulunmuştur.

INVESTIGATION OF THE PREDICTIVE EFFECT OF CYBERLOADING AND CYBERBULLYING ON ACADEMIC SUCCESS

Abstract

With the spread of communication technologies, the communication process between people has accelerated and become easier. Instant access to information through the Internet has provided great advantages in communication and interaction. However, this rapid development and convenience has also brought some negativities. Negative behaviors such as cyberloafing and cyberbullying may occur due to excessive or unconscious use of the Internet. Cyberloafing refers to wasting time by staying connected to the internet for a long time, spending too much time on unnecessary online activities and distancing from the real world. Cyberbullying refers to harmful behaviors such as harassment, threats, insults, etc. on online platforms. The aim of this research is to examine the cyberloafing and cyberbullying situations of university students and to investigate the predictive effects of these situations on their academic success. The research was carried out within the framework of the relational research model. The study group of the research consists of 222 students selected by convenience sampling method from 2nd, 3rd and 4th grade students studying at Samsun University. "Cyberloafing Scale" and "Cyber Bullying Triangle Scale" were used as data collection tools in the research. The scale also includes an item to determine the academic success of students and a section with personal information. Multiple linear regression analysis, t-test and Anova analyzes were applied for data analysis. Some of the findings obtained as a result of the research are as follows; Students' cyberloafing and cyberbullying situations predict their academic averages significantly, but explain it at a very low level. Students exhibit above-average cyberloafing behavior. When students are cyberloafing, they mostly engage in "content access" and "sharing", and they operate in "gaming/betting" areas the least. There is no significant relationship between students' grade levels and their cyberloafing status. Cyberbullying status of students is well below the average. In this context, the highest situation was determined in the dimension of cyber spectator.

KeyWords: *Academic Achievement, Cyberloafing, Cyberbullying, Quantitative Research, University Students*

Giriş

"İletişim çağı" olarak adlandırılan günümüz dünyasında bilgi ve iletişim teknolojileri, bireysel ve toplumsal anlamda yaşamın tüm yönlerini etkilemekte ve şekillendirmektedir. Özellikle iletişimin yeni formu olan "yeni medya" araçları olarak nitelendirilen internet ve sosyal medya, gündelik yaşamın önemli bir parçası olarak akademik çalışmaların konusu olmaya devam etmektedir (Babacan, 2017, s. 11). Bununla beraber, akıllı telefon, dizüstü bilgisayar ve tablet gibi iletişim araçları bireyler için farklı yaşam ortamlarında çeşitli avantajlar sunarak vazgeçilmez araçlar haline gelmişlerdir (Kim ve Byrne, 2011). Bu araçların birey ve toplum için ne ifade ettiği ne ölçüde ve nasıl kullanıldığı, etkilerinin neler olduğu gibi sorular birçok disiplin tarafından bilimsel olarak açıklanmaya çalışılmıştır.

We Are Social tarafından yayınlanan Dijital 2022 Küresel Bakış Raporuna (2022) göre; **7 milyar 91 milyon olan dünya nüfusu içerisinde 4 milyar 95 milyon internet kullanıcısı, 5 milyar 31 milyon mobil telefon kullanıcısı ve 4 milyar 62 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı vardır. Rapora göre dünyada internette geçirilen süre ortalama 6 saat 58 dakika; sosyal medyada geçirilen süre ise ortalama 2 saat 27 dakikadır. Türkiye'de ise 85 milyon kişi içerisinde yaklaşık 65 milyon internet kullanıcısı ve yaklaşık 69 milyon sosyal medya kullanıcısı vardır. Rapora göre; Türkiye'de internet kullanıcılarının internette geçirdiği süre günlük ortalama 8 saat; sosyal medya ortamlarında geçirdikleri süre ise günlük 2 saat 59 dakikadır.** İletişim teknolojilerinin ve özellikle internetin bu denli yaygınlaşması, bilgiye anında erişim, hızlı haberleşme, etkileşim vb. bir dizi avantaj sunmasının yanı sıra, aşırı ya da bilinçsiz kullanım nedeniyle siber aylaklık ve siber zorbalık gibi olumsuz davranışların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir.

Akademik başarı, bir kişinin öğretim ortamlarındaki etkinliklerin odak noktası olan belirli hedeflere ne ölçüde ulaştığını gösteren performans sonuçlarını temsil etmektedir (Steinmayr vd., 2014). Literatürde akademik başarıyı etkileyen çeşitli faktörlerle ilgili pek çok çalışma yapıldığı görülmektedir (Filiz ve Kaya, 2021; Madigan ve Curran, 2021; Örük ve Engindeniz, 2021). Siber zorbalık ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceleyen de pek çok çalışma bulunmaktadır (Akbiyık ve Kestel, 2016; Faryadi, 2011; Li, 2007; Mitchel, 2011; Peled, 2019). Bununla beraber siber aylıklık ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar da mevcuttur (Çok ve Kutlu, 2018; Mei vd., 2021; Meurer ve Costa, 2022; Wu vd., 2018). Fakat hem siber aylıklık hem de siber zorbalık durumlarının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisini araştıran çalışmalara rastlanmamıştır.

Bu çalışmanın amacı siber aylıklık ve siber zorbalık durumlarının üniversite öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki yordayıcı etkisini incelemektir. Çalışma, siber aylıklık ve siber zorbalık davranışlarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde yordayıcı etkisi olabileceği hipotezine dayanmaktadır. Çalışma ile siber aylıklık ve siber zorbalığın akademik başarı üzerinde yordayıcı etkisi olup olmadığına dair literatüre katkıda bulunulacaktır.

Çalışmanın literatür kısmında öncelikle siber aylıklık kavramı açıklanmış ve siber aylıklık durumlarının akademik başarı üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalara değinilmiştir. Ardından siber zorbalık kavramı açıklanmış ve siber zorbalığın akademik başarı üzerindeki etkilerini araştıran çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra çalışmanın yöntem ve bulgularına yer verilmiş; sonuç ve tartışma kısmında ise literatürdeki ilgili çalışmalara atıfta bulunularak bulgular değerlendirilmiştir.

1. Siber Aylıklık ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri

Yeni iletişim teknolojilerinin ortaya çıkmasıyla birlikte, öğrenciler internete ve bilgi dünyasına her zamankinden daha fazla bağlı hale gelmiştir. Öğrenciler, dizüstü bilgisayar, tablet ve akıllı telefonları yaygın olarak kullanmaktadırlar (Ragan vd., 2014). Bu durum öğrencilerin siber aylıklık yapmalarına neden olabilmektedir. İlgili literatür incelendiğinde siber aylıklık (cyberloafing) kavramını içeren “cyber-slacking” (Flanigan ve Kiewra, 2018; Taneja vd., 2015), “cyberbludging” ve “cyberdeviance” (Mills vd., 2001) gibi kavramların da kullanıldığı görülmektedir. Literatürde siber aylıklık kavramı için genellikle işyerlerinde internetin, iş dışındaki amaçlarla kullanımına yönelik tanımlamalar yapıldığı görülmektedir (Blanchard ve Henle, 2008; Ghani, 2020, s. 883; Lim, 2002, s. 675; Lim ve Teo, 2005, s. 1081; Mercado vd., 2017, s. 546). Fakat, siber aylıklık sadece işyerlerinde değil, aynı zamanda eğitim kurumlarında da öğretmen ve öğrenciler tarafından yapılabilmektedir (Ozdamli ve Ercag, 2021, s. 421). Dolayısıyla önceleri yalnızca iş ortamı için kullanılan terim, zamanla eğitim-öğretim ortamları bakımından da araştırma konusu olmuştur (Kalaycı, 2010). Öğrenciler okullarda teknolojiyi; not almak (Ragan vd., 2014) güncel ders materyallerine ve güncel olaylarla ilgili bilgi kaynaklarına erişmek (Gerow vd., 2010, s. 6) araştırma yapmak ve metinlerde belirtilen diğer kaynaklara atıfta bulunmak (Tang ve Austin, 2009, s. 1243) gibi amaçlarla kullanmaktadırlar. Öğrenciler söz konusu teknolojileri derslerine devam ederken popüler sosyal medya uygulamalarına ve diğer uygulamalara erişmek amacıyla da kullanmaktadırlar (Taneja vd., 2015, s. 141). Kalaycı (2010, s. 13) tarafından, eğitim-öğretim ortamındaki siber aylıklık, ders esnasında derslerle ilgili olmayan faaliyetler için internette zaman geçirmek şeklinde tanımlanmıştır. Son yıllarda eğitim-öğretim ortamlarındaki siber aylıklık davranışını ve bu davranışın ilişkili olduğu değişkenleri inceleyen araştırmalarda bir artış olduğunu söylemek mümkündür (Çok ve Kutlu, 2018; Gülnar ve Ünsal, 2020; Hibrian vd., 2022; Metin-Orta ve Demirtepe-

Saygılı, 2021; Meurer ve Costa, 2022; Şenel vd., 2019; Talan ve Kalinkara, 2022; Yazgan ve Yıldırım, 2020).

Araştırmalarda, siber aylaklık yaparken gerçekleştirilen sanal faaliyetler için çeşitli sınıflamalar yapılmıştır. Lim (2002), siber aylaklık sırasında haber, yatırım, e-ticaret gibi konularda görüntüleme/tarama etkinlikleri ve işle ilgili olmayan e-posta gönderme-alma gibi etkinlikler yapıldığını öne sürmüştür. Ramayah (2010) siber aylaklığı kişisel iletişim, kişisel bilgi arama, kişisel müzik, video vb. indirme, kişisel e-ticaret şeklindeki alt boyutlarıyla ele almıştır. Gezgin ve Sarsar (2020) ise siber aylaklığı çevrimiçi içeriğe erişim, paylaşım, alışveriş, gerçek zamanlı güncelleme, çevrimiçi içeriğe erişim ve oyun/kumar oynama şeklindeki alt boyutlarıyla incelemiştir.

İlgili literatür incelendiğinde siber aylaklık ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştıran çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Wu ve arkadaşlarının (2018) sınıf içi ve sınıf dışındaki siber aylaklık davranışları ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, sınıf içi sanal aylaklık ile akademik performans arasında negatif bir ilişki olduğu, dolayısıyla siber aylaklığın sınıfta zararlı bir dikkat dağıtıcı olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Fakat bununla beraber Wu ve arkadaşları (2018), dikkati geri kazanma aracı olarak siber aylaklığın, sınıf dışında ılımlı bir şekilde yapıldığında, olumlu etkileri olabileceğini öne sürmüşlerdir. Mei ve arkadaşlarının (2021) siber aylaklık davranışının akademik başarı üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmalarında elde ettikleri bulguları, siber aylaklık ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Meurer ve Costa'nın (2022) siber aylaklık davranışının öğrencilerin akademik performansı ve öğrenme deneyimleri ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Görüldüğü üzere, siber aylaklık ve akademik başarı ilişkisini inceleyen çalışmalar siber aylaklık ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu öne sürmektedir.

2. Siber Zorbalık ve Akademik Başarı Üzerindeki Etkileri

Geçmişten günümüze kadar yaşanan ve hâlen devam eden geleneksel zorbalığın yanı sıra, internetin ortaya çıkmasıyla beraber “siber zorbalık” olarak adlandırılan bir zorbalık türü ortaya çıkmıştır. İletişim teknolojileri gençlere sayısız fayda sağlasa da, siber zorbalık gibi zararlı yönleri de vardır (Campbell, 2005, s. 68). Siber zorbalığın birçok tanımı bulunmaktadır. Bu tanımlar içerisinde en yaygın biçimde kullanılan tanıma göre siber zorbalık; “*bir grup veya birey tarafından elektronik iletişim araçlarını kullanarak kendisini savunamayan bir kurbanı karşı gerçekleştirilen tekrarlı saldırgan ve kasıtlı davranışlardır*” (Moreno, 2014, s. 500). Willard (2005, s. 2) siber zorbalığı “*İnternet veya diğer dijital iletişim cihazlarını kullanarak zararlı veya zalimce metin veya resimler göndermek veya yayınlamak*” şeklinde tanımlamaktadır. Siber zorbalık, başkalarına zarar vermeyi amaçlayan kişi veya gruplar tarafından kasıtlı, tekrarlanan ve düşmanca davranışlarını desteklemek için e-posta, cep telefonu, çağrı cihazı, metin mesajları, anlık mesajlaşma, karalayıcı kişisel web sayfası gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımını içerir (Belsey, 2019). Araştırmalar gençlerin siber zorbalığa maruz kalma eğiliminde olan en savunmasız insan grubu olduğunu göstermektedir (Djuraskovic, 2022). Siber zorbalığın, siber zorba, siber kurban ve siber seyirci olmak üzere üç aktörü vardır (Özdemir ve Bektaş, 2021, s. 583). Siber zorba; internet ortamında zorbalık yapan kişiyi; siber kurban, internet ortamında zorbalığa maruz kalan kişiyi; siber seyirci ise, internet ortamında yapılan zorbalığa şahit olan kişiyi ifade etmektedir. Willard'a (2007, s. 5-11) göre siber zorbalığın yedi farklı türü vardır: Bunlar; “çevrimiçi kavga (flaming)”, “zarar verme (harassment)”, “iftira (denigration)”, “başka bir kimliğe bürünme (impersonation)”, “başkasının bilgilerini internet ortamında izinsiz kullanma (outingandtrickery)”, “sanal dışlama (exclusion)” ve

“siber taciz (cyberstalking)” şeklinde sıralanmaktadır. Willard’ın öne sürdüğü bu siber zorbalık türlerinin yanı sıra farklı siber zorbalık davranışları ortaya çıkabilmekte veya bu davranışlar iç içe geçebilmektedir (Baştürk, 2020, s. 48).

2011 yılından bu yana Türkiye dâhil 28 ülkede, siber zorbalık konusunda araştırmalar yapan Ipsosun 2018 yılı Siber Zorbalık Araştırması’na göre; 28 ülkede toplam 20 bin 793 kişiden % 75’inin siber zorbalık gördüğü, okuduğu veya duyduğu ortaya çıkmıştır. Söz konusu araştırmaya göre dünyanın farklı bölgelerinde siber zorbalığa uğrayanların ve zorbaların sayısında farklılıklar görülmektedir. Örneğin Latin Amerika, % 76 oranıyla sosyal medya zorbalığının en yüksek olduğu ülkedir. Kuzey Amerika % 67 ile ikinci, ardından % 65 ile Avrupa, % 61 ile Orta Doğu/Afrika ve %53 ile Asya Pasifik gelmektedir. Türkiye özelinde araştırmaya katılan bireylerin % 40’ının siber zorbalık konusunda farkındalığa sahip olmadıkları ortaya çıkmıştır. Türkiye % 60 farkındalık oranı ile 28 ülke arasında 24. sırada yer almaktadır (IPSOS, 2018). Oxford Üniversitesi ve İnsan Geliştirme Vakfı’nın 2021 yılında yayınladıkları Türkiye’nin dijital vatandaşlık boyutlarını içeren Raporunda Türkiye’de her üç kişiden birinin en az bir tür siber zorbalığa uğradığı; her beş kişiden birinin ise en az bir tür siber zorbalık uyguladığı sonucu ortaya çıkmıştır (İnsan Geliştirme Vakfı [İNGEV] ve Oxford Üniversitesi, 2021). Bu veriler, siber zorbalığın üzerinde durulması gereken önemli bir problem olduğunu göstermektedir.

İlgili literatür incelendiğinde siber zorbalığın akademik başarı ve farklı değişkenler üzerindeki etkilerini araştıran ulusal ve uluslararası çapta çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Örneğin, Akbıyık ve Kestel’in (2016) siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin maruz kalma durumlarının sosyal, duygusal ve akademik başarı bakımından araştırmayı amaçladıkları çalışmalarında, 12 öğrenci ile derinlemesine görüşmeler yaparak elde ettikleri bulgulara göre; siber zorbalığa maruz kalan öğrencilerin ders çalışma sürelerinin azalabildiği ve akademik başarılarında düşüş olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Beran ve Li (2008) tarafından öğrencilerin zorbalık deneyimlerine yönelik uyguladıkları anket sonucuna göre; siber mağduriyet yaşayan öğrencilerin konsantrasyon sorunları, okul devamsızlığı ve okul başarısında düşüş yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Mitchel’in (2011) çalışmasında ise, 847 ortaokul öğrencisine uygulanan anketten toplanan veriler neticesinde elde edilen sonuçlara göre; siber zorbalık ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Huang ve Chou (2010) tarafından 545 Tayvanlı ortaokul öğrencisine uygulanan anket sonuçlarına göre siber zorbalık ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Görüldüğü üzere, bu çalışmalardan bir kısmında siber zorbalık ve akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmışken, bir kısmında ise siber zorbalık deneyimlerinin öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin siber aylıklık ve siber zorbalık durumlarının akademik başarıları üzerinde yordayıcı etkisini incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Üniversite öğrencilerinin siber aylıklık ve siber zorbalık durumları ne düzeydedir?
- Üniversite öğrencilerinin siber aylıklık, siber zorbalık ve akademik başarıları arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin siber aylıklık ve siber zorbalık durumları akademik başarılarını yordamakta mıdır?
- Üniversite öğrencilerinin siber aylıklık ve siber zorbalık durumları onların kişisel bilgilerine (cinsiyet, okuduğu bölüm, sınıf, internette geçirilen süre, e-ticaret yapma

durumu, medya okuryazarlığı dersi almış olma durumu) göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

4. Yöntem

4.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma; üniversite öğrencilerinin siber aylaklık, siber zorbalık ve akademik başarıları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlayan ilişkisel araştırma modeli ile yürütülmüştür. Bu amaç kapsamında üniversite öğrencilerinin siber aylaklık ve siber zorbalık durumlarının akademik başarıları üzerindeki yordayıcı etkisi araştırılmıştır. İki veya daha fazla değişken arasındaki değişimin durumunu ve derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma desenleri ilişkisel tarama modeli olarak tanımlanmakta olup (Fraenkel vd., 2012) bu modelde araştırmacı değişkenler arası ilişkileri bulmak ya da tanımlamak için hedeflenen verilerin toplanması dışında herhangi bir yönlendirme ya da müdahale yapmaz ve bu olguları değiştirmeye çalışmadan araştırmasını yürütür (Büyüköztürk vd., 2012, ss. 16-17).

Bu araştırma için Samsun Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 30.09.2022 tarihinde ve 2022/85 sayılı Karar ile etik kurul onayı verilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçekler için yazarlardan izin alınmıştır.

4.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni Samsun Üniversitesi'nde öğrenim gören 2. 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi ile ulaşılan 250 öğrenci ise örneklem grubu olarak belirlenmiştir. Uygun örnekleme yöntemi; gönüllü, müsait, ulaşılabilir olasılığı yüksek bireylerden oluşmaktadır (Fraenkel vd., 2012). Gönüllülük esasına göre doldurulan ölçek formlarından geçersiz, hatalı ve uç veri içeren 28 ölçek ayıklandıktan sonra 222 ölçek araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 52'sini kadın, % 48'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin çoğu İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesinde öğrenim görmektedir.

Aşağıda Tablo 1'de örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyet, okuduğu bölüm, sınıf, internette geçirilen süre, e-ticaret yapma ve medya okuryazarlığı dersi almış olma durumlarına göre dağılımlarına yer verilmiştir.

Tablo 1.Öğrencilerin Kişisel Bilgileri

Değişken		N	%
Cinsiyet	Kadın	116	52
	Erkek	106	48
Okuduğu Bölüm	İİSBF	142	64
	Özdemir Bayraktar HUBF	25	11
	Mühendislik Fakültesi	34	15
	Diğer	21	10
Sınıf	2. sınıf	92	42
	3. sınıf	74	33
	4. sınıf	56	25
İnternette geçirilen süre	1-2 saat	40	18
	3-4 saat	101	45
	5-6 saat	41	18
	6 saatten fazla	40	19
E-ticaret yapma durumu	Evet	41	19
	Hayır	181	81
Medya okuryazarlığı dersi aldı mı?	Evet	66	30
	Hayır	156	70
Toplam		222	100

4.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında Akbulut ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilen “Siber Aylaklık Ölçeği” ile Özdemir ve Bektaş (2021) tarafından geliştirilen “Siber Zorbalık Üçgeni Ölçeği” kullanılmıştır. Ayrıca ölçekte öğrencilerin akademik başarılarını belirleyebilmek için bir madde ve kişisel bilgilerin yer aldığı bir bölüm bulunmaktadır. Her bir ölçek için yazarlardan e-posta yoluyla kullanım izni alınmıştır. Hazırlanan veri toplama aracı öğrencilere Google Form aracılığıyla ulaştırılmıştır.

Siber aylaklık ölçeği; Akbulut ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiş olup; “hiçbir zaman” (1) ve “her zaman” (5) arasında değer alan 5’li Likert türünde olup, 5 alt boyut ve 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları paylaşım (9 madde), alışveriş (7 madde), durum güncelleme (5 madde), içerik erişimi (5 madde) ve oyun/bahis (4 madde) şeklindedir. Ölçeğin Cronbach alfa kullanılarak hesaplanan güvenirlik katsayısı 95 olarak verilmiştir (Akbulut vd., 2016).

Siber zorbalık üçgeni ölçeği; Gonzalez-Cabrera ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilerek Özdemir ve Bektaş (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 0 = asla, 1 = ara sıra, 2 = sık sık arasında değer alan 3’lü likert türünde olup 3 alt boyut ve 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları ilk 10 madde siber kurban olma durumu, devamında gelen 15 madde siber zorba olma durumu, son 10 madde ise siber seyirci olma durumu şeklindedir. Ölçeğin Cronbach alfa kullanılarak hesaplanan güvenirlik katsayısı, 87 olarak verilmiştir (Özdemir ve Bektaş, 2021).

4.4. Verilerin Analizi

Öğrencilerin siber aylaklık ve siber zorbalık algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı ile hesaplanmıştır. Ayrıca bu değişkenlerin öğrencilerin akademik başarısı üzerinde yordayıcı etkilerinin olup olmadığını tespit etmek için ise çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Kişisel bilgilere göre değişkenler arasında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için ise t-testi ve Anova analizleri uygulanmıştır.

5. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın amacına uygun olarak ilk önce öğrencilerin siber aylaklık ve siber zorbalık durumlarının ne düzeyde olduğu incelenmiştir. Aşağıda Tablo 2’de bu değişkenler ve alt boyutlarına göre öğrencilerin durumları gösterilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Siber Aylaklık ve Siber Zorbalık Durumlarının Alt Boyutlara Göre İncelenmesi

Değişkenler	N	\bar{X}	Ss	Minimum	Maksimum
Siber Aylaklık	222	2.92	.54	1.57	5.00
Paylaşım	222	3.23	.66	1.44	5.00
Alışveriş	222	2.87	.72	1.00	5.00
Durum güncelleme	222	2.27	1.07	1.00	5.00
İçerik erişimi	222	3.86	.67	2.00	5.00
Oyun/bahis	222	1.97	.89	1.00	5.00
Siber Zorbalık	222	.20	.23	.00	2.00
Siber mağduriyet	222	.16	.21	.00	2.00
Siber zorbalık	222	.05	.18	.00	2.00
Siber seyirci	222	.38	.45	.00	2.00

Öğrencilerin siber aylaklık durumları incelendiğinde ortalamanın üzerinde bir düzeyde oldukları görülmektedir. Alt boyutlarına göre ise içerik erişimi ve paylaşım gruplarında en yüksek puanlara sahip olduklarını söylemek mümkündür. En düşük düzeyin

ise oyun/bahis kategorisinde olduğu söylenebilir. Siber zorbalık durumlarının ise ortalamanın çok altında düşük düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. Alt boyutlarına göre karşılaştırıldığında en yüksek puanın siber seyirci kategorisinde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre öğrencilerin internette daha çok içerik erişimi ve paylaşım yaptıkları; siber zorbalığa çok fazla uğramadıkları ancak bazı durumlarda bu zorbalıklara seyirci kaldıklarını ifade etmek mümkündür.

Aşağıda Tablo 3'te öğrencilerin siber zorbalık, siber aylıklık ve akademik başarıları arasındaki ilişkiler yer almaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Siber Zorbalık, Siber Aylıklık ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi

Değişkenler	Akademik Ortalama	Siber Aylıklık	Siber Zorbalık
Akademik Ortalama	1	-.11	-.13*
Siber Aylıklık		1	.35**
Siber Zorbalık			1

**p<.01; *p<.05

Tablo 3 incelendiğinde öğrencilerin akademik ortalamaları ile siber zorbalık arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı ilişkilerin ($r = -.13$, $p < .01$), siber aylıklık ve siber zorbalık arasında ise orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilerin ($r = .35$, $p < .05$) tespit edildiği görülmektedir. Başka bir anlatımla öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalma durumları arttığında akademik ortalamalarının düşük düzeyde azaldığı, siber aylıklık durumları arttığında ise siber zorbalığa maruz kaldıkları söylenebilir. Öte yandan öğrencilerin akademik ortalamaları ile siber aylıklık durumları arasında anlamlı ilişkiler gözlenmemiştir ($p > .05$). Yani öğrencilerin siber aylıklık durumları onların akademik ortalamaları ile ilişkili değildir.

Bu bağlamda öğrencilerin internet ortamlarında daha çok vakit geçirmesinin onların zorbalık ile ilgili çeşitli durumlarla daha çok karşılaşmasına sebep olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca siber zorbalığa maruz kaldıklarında bu durumu derslerine çoğunlukla yansıtmadıkları ifade edilebilir.

Aşağıda Tablo 4'te öğrencilerin akademik başarılarının siber zorbalık ve siber aylıklık durumlarına göre yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Öğrencilerin Akademik Başarılarının Siber Zorbalık ve Siber Aylıklık Durumlarına Göre Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata B	β	t	p
Sabit	2.40	.24	-	9.67	.00
Siber Aylıklık	-.09	.08	-.07	-1.04	.29
Siber Zorbalık	-.00	.00	-.10	-1.48	.14

p=.00 R= .14 R²= .02

Öğrencilerin akademik ortalamasının siber aylıklık ve siber zorbalık durumlarına göre yordanmasına ilişkin regresyon analizi sonuçlarına ilişkin Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin akademik ortalamasının, siber aylıklık ve siber zorbalık durumları ile düşük düzeyde, anlamlı ve pozitif bir ilişki vermekte olduğu görülmektedir ($R = .14$, $p = .00$). Bu yordayıcı değişkenler akademik ortalamaya ilişkin varyansın % .02'sini açıklamakta olup standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre, akademik başarı üzerindeki görece önem sıraları; siber zorbalık ($\beta = -.10$) ve siber aylıklık ($\beta = -.07$) şeklindedir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, siber aylıklık ($t = -1.04$, $p > .05$) ve siber zorbalık durumunun ($t = -1.48$, $p > .05$) anlamlı bir yordayıcı

olmadığı görülmektedir.

Akademik başarının öğrencilerin internet ortamında siber aylıklık yapma ya da siber zorbalığa maruz kalma durumlarından etkilenmediğini söylemek mümkündür. Bu bağlamda öğrencilerin sanal ortamda yaşadıkları ile öğrenim hayatında yapması gerekenleri ayırdığını söylemek mümkündür.

Aşağıda Tablo 5a'da öğrencilerin cinsiyet, e-ticaret yapma durumu ve medya okuryazarlığı dersi almış olma durumlarına göre siber aylıklık durumlarının incelenmesine ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5a. Öğrencilerin Siber Aylıklık Durumlarının Cinsiyet, E-Ticaret Yapma Durumu ve Medya Okuryazarlığı Dersi Almış Olma Durumlarına Göre İncelenmesi

Değişken	Gruplar	N	X	Ss	t	Sd	p
Cinsiyet	Kadın	116	2.88	.49	1.22	220	.22
	Erkek	106	2.97	.58			
E-ticaret yapma durumu	Evet	41	3.24	.50	4.36	220	.00
	Hayır	181	2.85	.52			
Medya okuryazarlığı dersi aldı mı?	Evet	66	2.99	.52	1.09	220	.27
	Hayır	156	2.90	.54			

Tablo 5a'ya göre öğrencilerin siber aylıklık durumları e-ticaret yapma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p = .00$). E-ticaret yapan öğrencilerin siber aylıklık durumlarına ilişkin puanları daha yüksek çıkmıştır. Başka bir anlatımla e-ticaret yapan öğrenciler yapmayanlara göre siber aylıklık davranışını daha çok gerçekleştirmektedir.

E-ticaret yapma durumunun internet ortamında daha uzun süre vakit geçirmeye sebep olduğu için siber aylıklık durumunun yüksek çıkmasına sebep olduğunu ifade etmek mümkündür. Diğer değişkenler ile öğrencilerin siber aylıklık durumları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Aşağıda Tablo 5b'de öğrencilerin cinsiyet, e-ticaret yapma durumu ve medya okuryazarlığı dersi almış olma durumlarına göre siber zorbalık durumlarının incelenmesine ilişkin t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 5b. Öğrencilerin Siber Zorbalık Durumlarının Cinsiyet, E-Ticaret Yapma Durumu ve Medya Okuryazarlığı Dersi Almış Olma Durumlarına Göre İncelenmesi

Değişken	Gruplar	N	X	Ss	t	Sd	p
Cinsiyet	Kadın	116	5.45	.50	1.68	220	.09
	Erkek	106	7.20	.52			
E-ticaret yapma durumu	Evet	41	9.34	12.58	2.83	220	.00
	Hayır	181	5.60	5.98			
Medya okuryazarlığı dersi aldı mı?	Evet	66	8.13	10.80	2.33	220	.02
	Hayır	156	5.51	5.87			

Öğrencilerin cinsiyet, e-ticaret yapma durumu ve medya okuryazarlığı dersi almış olma durumlarına göre siber zorbalık durumlarının incelenmesine ilişkin Tablo 5b incelendiğinde cinsiyet değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık gözlenmediği ancak e-ticaret yapma durumu ($p = .00$) ile medya okuryazarlığı dersi almış durumu ($p = .02$) değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. E-ticaret yapan ve medya okuryazarlığı dersi almış olan öğrencilerin siber zorbalık durumu puanları daha yüksek çıkmıştır. Başka bir anlatımla e-ticaret yapan ve medya okuryazarlığı dersi almış olan

öğrenciler siber zorbalığa daha çok maruz kalmaktadırlar. Cinsiyet değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

E-ticaret yapan öğrenciler internet ortamında daha uzun süre vakit geçirdiği, daha farklı insan tipleriyle karşılaştığı ve ekonomik açıdan gelir getiren bir iş ile ilgilendikleri için siber zorbalığa maruz kaldıkları söylenebilir. Medya okuryazarlığı dersini almış olan öğrenciler ise siber zorbalığa ilişkin kavram ve davranışların neler olduğunu daha iyi tanımlayabilecekleri için internet ortamında karşılaştıkları siber zorbalık durumlarını daha iyi tanımlayarak kendini ifade etmiş olabilir.

Aşağıda Tablo 6a'da öğrencilerin siber aylıklık durumlarının okudukları bölüm, sınıf ve internette günlük geçirilen süre açısından incelenmesine ilişkin Anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6a. Öğrencilerin Siber Aylıklık Durumlarının Okudukları Bölüm, Sınıf ve İnternette Günlük Geçirilen Süre Açısından İncelenmesi

Değişkenler	N	X	Ss	F	df	p
Okuduğu Bölüm						
İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	142	2.95	.55	1.25	3	.29
Özdemir Bayraktar HUBF	25	3.00	.53			
Mühendislik Fakültesi	34	2.77	.50			
Diğer	21	2.93	.52			
Sınıf						
2. sınıf	92	2.92	.56	.83	2	.43
3.sınıf	74	2.87	.53			
4.sınıf	56	3.00	.50			
İnternette geçirilen süre						
1-2 saat	40	2.73	.64	5.30	3	.00
3-4 saat	101	2.86	.47			
5-6 saat	41	3.08	.53			
6 saatten fazla	40	3.12	.49			

Öğrencilerin siber aylıklık durumlarının okudukları bölüm, sınıf ve internette günlük geçirilen süre açısından incelenmesine ilişkin Anova testi sonuçlarına göre Tablo 6a incelendiğinde okudukları bölüm ($p = .29$) ve sınıf ($p = .43$) değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık tespit edilmezken, internette geçirilen süre bakımından ($p = .00$) anlamlı farklılık gözlenmiştir. Başka bir anlatımla internette fazla zaman geçiren öğrencilerin siber aylıklık durumları daha fazladır.

Aşağıda Tablo 6b'de öğrencilerin siber zorbalık durumlarının okudukları bölüm, sınıf ve internette günlük geçirilen süre açısından incelenmesine ilişkin Anova testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 6b. Öğrencilerin Siber Zorbalık Durumlarının Okuduğu Bölüm, Sınıf ve İnternette Günlük Geçirilen Süre Açısından İncelenmesi

Değişkenler	N	X	Ss	F	df	p
Okuduğu Bölüm						
İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi	142	6.48	8.43	1.37	3	.25
Özdemir Bayraktar HUBF	25	6.36	5.67			
Mühendislik Fakültesi	34	7.35	7.87			
Diğer	21	3.19	2.78			
Sınıf						
2. sınıf	92	6.26	9.30	.00	2	.98
3.sınıf	74	6.29	6.29			
4.sınıf	56	6.33	6.71			
İnternette geçirilen süre						
1-2 saat	40	7.12	11.41	.45	3	.71
3-4 saat	101	6.30	6.83			
5-6 saat	41	5.17	5.16			
6 saatten fazla	40	6.57	7.76			

Öğrencilerin siber zorbalık durumlarının okudukları bölüm, sınıf ve internette günlük geçirilen süre açısından incelenmesine ilişkin Anova testi sonuçlarına göre Tablo 6b incelendiğinde okudukları bölüm ($p= .25$), sınıf ($p= .98$) ve internette geçirilen süre bakımından ($p= .71$) anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Başka bir anlatımla öğrencilerin siber zorbalığa maruz kalma durumları okudukları bölüm, sınıf ya da internette geçirilen süreye göre değişmemektedir.

Sonuç ve Tartışma

Üniversite öğrencilerinin siber aylıklık, siber zorbalık ve akademik başarıları arasındaki ilişkilerin araştırıldığı, ayrıca bazı kişisel değişkenlere göre bu durumların farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlayan bu araştırmanın sonuçları aşağıda özetlenmiştir:

Öğrencilerin siber aylıklık yaparken en çok “içerik erişimi” ve “paylaşım” yaptığı, en az ise “oyun/bahis” alanlarında faaliyet gösterdiği ortaya çıkmıştır. Bu bulgu “içerik erişimi” ve “paylaşım” bakımından alanyazınla paralellik göstermektedir. Gezgin ve Sarsar’ın (2020) araştırmasında elde edilen nicel ve nitel veriler, ders esnasında en çok yapılan siber aylıklık davranışlarının; çevrim içi bir içeriğe erişmek, paylaşımlar yapmak ve çevrimiçi alışveriş yapmak şeklinde gerçekleştiğini göstermiştir. Bağrıaçık Yılmaz’ın (2017) çalışmasında ise öğrencilerin en çok mesajlaşma yoluyla siber aylıklık yaptığı ortaya çıkmıştır. Şenel ve arkadaşları (2019) tarafından üniversite öğrencilerinin siber aylıklık seviyelerini yordayan faktörlerin araştırıldığı çalışmalarında öğrencilerin en çok yaptığı siber aylıklık davranışının, “paylaşım” boyutunun altında mesajlaşma ve sosyal ağlarla ilgili etkinlikler olduğu ortaya çıkmıştır.

Öğrenciler ortalamanın üzerinde siber aylıklık davranışı sergilemektedirler. Bu durum alanyazında desteklenmektedir. Şenel ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan çalışmada da öğrencilerin siber aylıklık düzeylerinin orta düzeyde olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Gezgin ve Sarsar’ın çalışmalarında da öğrencilerin yarısından fazlasının ders sırasında siber aylıklık eğilimlerinin yüksek olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin siber zorbalık durumlarının ortalamanın çok altında olduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda en yüksek durum siber seyirci boyutunda ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin akademik ortalamaları ile siber zorbalık arasında düşük düzeyde, negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilirken, siber aylıklık ve siber zorbalık arasında ise orta düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı ilişkilerin tespit edilmiştir.

Öğrencilerin siber aylıklık ve siber zorbalık durumlarının akademik ortalamalarını anlamlı bir şekilde yordadığı ancak çok düşük düzeyde açıkladığı görülmüştür. Bununla beraber, öğrencilerin akademik ortalamaları ile siber aylıklık durumları arasında anlamlı ilişkiler gözlenmemiştir. Dolayısıyla bu bulgu; Wu (2018), Mei (2021) ile Meurer ve Costa’nın (2022) çalışmalarındaki siber aylıklık ve akademik başarı arasındaki ilişkiye yönelik sonuçların aksini göstermektedir.

Öğrencilerin siber aylıklık durumları e-ticaret yapma ve internette geçirdikleri süre bakımından farklılaşmaktadır. E-ticaret yapan ve internette fazla zaman geçiren öğrencilerin siber aylıklık durumları daha fazla olarak tespit edilmiştir. Yazgan ve Yıldırım’ın (2020) siber aylıklık davranışları ile ilgili olabilecek değişkenleri ve internet bağımlılığının ders esnasındaki siber aylıklığı ne düzeyde etkilediğini araştırdıkları çalışmalarında, internette geçirilen süre ile siber aylıklık arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çok ve Kutlu’nun (2018) üniversite öğrencilerinin siber aylıklık durumları ile akademik güdülenme düzeylerini çeşitli değişkenler açısından inceledikleri çalışmalarında da günlük internet kullanım süresinin siber aylıklık

davranışını anlamlı ölçüde yordadığı ortaya çıkmıştır.

Çalışmada, öğrencilerin siber aylaklık durumları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Bağrıaçık Yılmaz'ın (2017) lisansüstü öğrencileri üzerinde, siber aylaklık düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelediği çalışmasında, siber aylaklık ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Fakat, Arabacı'nın (2017) Eğitim Fakültesi öğrencilerinin siber aylaklık davranışlarını çeşitli değişkenler açısından incelediği çalışmasında elde ettiği veriler neticesinde, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla siber aylaklık yaptığı ortaya çıkmıştır. Bununla beraber, Baturay ve Toker'in (2015) demografik değişkenlerin siber aylaklık üzerindeki etkilerini araştırdıkları çalışmalarında elde ettiği bulgular, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla siber aylaklık yaptığını göstermiştir.

Öğrencilerin siber aylaklık durumları ile sınıf düzeyleri arasında herhangi bir farklılık gözlenmemiştir. Benzer şekilde, Çok ve Kutlu'nun (2018) çalışmalarında da öğrencilerin siber aylaklık durumları ile sınıf düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Arabacı'nın (2017) çalışmasında ise, siber aylaklık ve sınıf düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu, 4. sınıfta okuyan öğrencilerin siber aylaklığa daha yatkın olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin siber aylaklık durumları ile okudukları bölüm ve medya okuryazarlığı dersi almış olma durumlarına göre herhangi bir farklılık gözlenmemiştir. Öğrencilerin siber zorbalık durumları e-ticaret yapma durumu ile medya okuryazarlığı dersi almış olma durumu değişkenlerine göre farklılaşmaktadır. E-ticaret yapan ve medya okuryazarlığı dersi almış olan öğrencilerin siber zorbalık durumu puanları daha yüksek çıkmıştır. Cinsiyet, okudukları bölüm, sınıf ve internette günlük geçirilen süre açısından ise anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Bu çalışma nicel araştırma yöntemi çerçevesinde ele alınan bir çalışma olması yönüyle, yüzeysel bilgiler ortaya koymaktadır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda, siber aylaklık ve siber zorbalık davranışlarının akademik başarı üzerindeki etkilerini derinlemesine araştırmak üzere nitel veya karma yöntemlerden yola çıkılarak literatüre katkı sunulabilir. Ayrıca gelecek çalışmalarda, eğitim-öğretimin farklı basamaklarında (ortaöğretim, lisansüstü vb.) yer alan öğrenciler örneklem olarak seçilebilir. Öğrencilerin siber aylaklık ve siber zorbalık durumları farklı değişkenlerle birlikte ele alınarak incelenebilir.

Extended Abstract

The internet and social media, which are described as “new media” tools, especially the new form of communication, continue to be the subject of academic studies as an important part of daily life (Babacan, 2017, p. 11). Questions such as what these tools mean for the individual and society, to what extent and how they are used, and what their effects are, have been tried to be explained scientifically by many disciplines. Cyberloafing in the education-teaching environment is defined as spending time on the Internet for activities that are not related to the lessons (Kalaycı, 2010). Cyberbullying is “an aggressive, intentional act or behavior that is carried out by a group or an individual, using electronic forms of contact, repeatedly and over time against a victim who cannot easily defend him or herself” (Moreno, 2014). Academic achievement represents the performance outcomes that indicate the extent to which a person has achieved certain goals, which are the focus of activities in instructional settings (Steinmayr et al., 2014). In the literature, it is seen that there are many studies on various factors affecting academic achievement (Filiz ve Kaya, 2021; Madigan ve Curran, 2021; Öruk ve Engindeniz, 2021). There are also many studies examining the relationship between cyberbullying and academic success

(Akbiyık ve Kestel, 2016; Faryadi, 2011; Li, 2007; Mitchel, 2011; Peled, 2019). In addition, there are also studies investigating the relationship between cyberloafing and academic achievement (Cok ve Kutlu, 2018; Mei et al., 2021; Meurer ve Costa, 2022; Wu et al., 2018). But there are no studies investigating the effects of both cyberloafing and cyberbullying on students' academic achievement.

The aim of this research is to examine the predictive effects of university students' cyberloafing and cyberbullying on their academic achievement. In line with this general purpose, answers to the following questions were sought:

- What is the level of cyberloafing and cyberbullying of university students?
- Are there significant relationships between university students' cyberloafing, cyberbullying and academic achievement?
- Do university students' cyberloafing and cyberbullying predict their academic success?
- Do university students' cyberloafing and cyberbullying situations differ significantly according to their personal information (gender, department, grade, time spent on the internet, e-commerce status, having taken a media literacy course)?

The study was conducted with a relational research model aiming to reveal the relationship between university students' cyberloafing, cyberbullying and academic achievement. For this purpose, the predictive effect of university students' cyberloafing and cyberbullying on their academic achievement was investigated. The study group of this research consists of 2nd, 3rd and 4th grade students studying at Samsun University. 250 students determined by convenient sampling method were determined as the sample group. The "Cyber Loafing Scale" developed by Akbulut et al. (2016) and the "Cyber Bullying Triangle Scale" developed by Özdemir and Bektaş (2021) were used within the scope of the research.

According to the research results;

Students exhibit above-average cyberloafing behavior. It has been revealed that while students are cyberloafing, they mostly "access content" and "share", and they are active in "games/betting" areas the least. It has been determined that cyberbullying cases are far below the average. In this context, the highest situation was determined in the dimension of cyber audience. While low, negative and significant relationships were found between students' academic averages and cyberbullying, moderate, positive and significant relationships were found between cyberloafing and cyberbullying. It was seen that students' cyberloafing and cyberbullying situations predicted their academic averages significantly, but explained it at a very low level. However, no significant relationship was observed between the academic averages of the students and their cyberloafing status. Students' cyberloafing situations differ in terms of e-commerce and the time they spend on the internet. The cyberloafing status of students who do e-commerce and spend more time on the internet has been determined to be higher. In the study, no difference was observed according to the cyberloafing status of the students, their gender, grade level, department they studied and whether they had taken a media literacy course. Students' cyberbullying status differs according to the variables of doing e-commerce and taking a media literacy course. The cyberbullying scores of the students who were engaged in e-commerce and took a media literacy course were higher. There was no significant difference in cyberbullying status of students in terms of gender, department, class and time spent on the internet daily.

This study reveals superficial information as it is a study handled within the framework of quantitative research method. In future studies, a contribution can be made to the literature by using qualitative or mixed methods to investigate the effects of cyberloafing and cyberbullying behaviors on academic achievement. In addition, students from different levels of education can be selected as samples in future studies. Cyberloafing and cyberbullying situations can be examined with different variables.

Kaynakça

- Akbıyık, C., ve Kestel, M. (2016). Siber zorbalığın öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal durumları üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 844-859. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.282384>
- Akbulut, Y., Dursun, Ö. Ö., Dönmez, O., ve Şahin, Y. L. (2016). In search of a measure to investigate cyberloafing in educational settings. *Computers in Human Behavior*, 55, 616-625. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.002>
- Arabacı, İ. B. (2017). Investigation Faculty of Education students' cyberloafing behaviors in terms of various variables. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16(1), 72-82.
- Babacan, M. E. (2017). *Sosyal Medya ve Gençlik*. Bir Yayıncılık.
- Bağrıaçık Yılmaz, A. (2017). Lisansüstü öğrencilerinin siber aylıklık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Karma Bir Çalışma. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 113-134.
- Baştürk, E. (2020). *Çevrimiçi riskler ve siber zorbalık: siber zorbalıkla mücadele*. Elma Yayınevi.
- Baturay, M. H., ve Toker, S. (2015). An investigation of the impact of demographics on cyberloafing from an educational setting angle. *Computers in Human Behavior*, 50, 358-366. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.03.081>
- Belsey, B. (2019). *Cyberbullying*. <https://billbelsey.com/?cat=13>
- Beran, T., ve Li, Q. (2008). The Relationship between cyberbullying and school bullying. *The Journal of Student Wellbeing*, 1(2), 15-33. <https://doi.org/10.21913/JSW.v1i2.172>
- Blanchard, A. L., ve Henle, C. A. (2008). Correlates of different forms of cyberloafing: The role of norms and external locus of control. *Computers in Human Behavior*, 24(3), 1067-1084. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2007.03.008>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Campbell, M. A. (2005). Cyber bullying: an old problem in a new guise? *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 15(1), 68-76. <https://doi.org/10.1375/ajgc.15.1.68>
- Çok, R., ve Kutlu, M. (2018). Üniversite öğrencilerin ders esnasında ders dışı internet kullanım davranışları ile akademik güdülenme düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 4(1), 1-21.
- Djuraskovic, O. (2022). *Cyberbullying statistics, facts, and trends (2022) with charts*. <https://firstsiteguide.com/cyberbullying-stats/>

- Faryadi, Q. (2011). Cyber bullying and academic performance. *Online Submission, International Journal Of Computational Engineering Research, 1(1)*, 23-30.
- Filiz, B., ve Kaya, D. G. (2021). Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin uyku kalitesi ve internet bağımlılıklarının akademik başarılarına etkisi. *Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 19(2)*, 51-60. <https://doi.org/10.33689/spormetre.730516>
- Flanigan, A. E., ve Kiewra, K. A. (2018). What college instructors can do about student cyber-slacking. *Educational Psychology Review, 30(2)*, 585-597. <https://doi.org/10.1007/s10648-017-9418-2>
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., ve Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed). McGraw-Hill Humanities/Social Sciences/Languages.
- Gerow, J. E., Galluch, P. S., ve Thatcher, J. B. (2010). To slack or not to slack: internet usage in the classroom. *Journal of Information Technology Theory and Application, 11(3)*, 5-22.
- Gezgin, D. M., ve Sarsar, F. (2020). Böte Bölümünde öğrenim gören öğrencilerin siber aylıklık yapma nedenlerine ait görüşleri: bir karma yöntem çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 24(1)*, 243-256.
- Ghani, F. A. (2020). *Parental role and challenges in science, technology, engineering and mathematics (STEM)*. 883-894. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2020.12.05.97>
- González-Cabrera, J. M., León-Mejía, A., Machimbarrena, J. M., Balea, A., ve Calvete, E. (2019). Psychometric properties of the cyberbullying triangulation questionnaire: A prevalence analysis through seven roles. *Scandinavian Journal of Psychology, 60(2)*, 160-168. <https://doi.org/10.1111/sjop.12518>
- Gülner, M., ve Ünsal, H. (2020). Üniversite öğrencilerinin akıllı telefon siber aylıklık durumları hakkında bir çalışma. *Uluslararası Bilim ve Eğitim Dergisi, 3(2)*, 92-100. <https://doi.org/10.47477/ubed.766531>
- Hibriyan, H., Baihaqi, M., ve Ihsan, H. (2022). Relationship between academic stress and cyberloafing behavior among Psychology Department Students at Universitas Pendidikan Indonesia. *Psikopedagogia Jurnal Bimbingan dan Konseling, 10(2)*, 89-93. <https://doi.org/10.12928/psikopedagogia.v10i2.17602>
- Huang, Y., ve Chou, C. (2010). An analysis of multiple factors of cyberbullying among junior high school students in Taiwan. *Computers in Human Behavior, 26*, 1581-1590. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.06.005>
- IPSOS. (2018). *Cyberbullying-a global advisor survey*. https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/news/documents/2018-09/ipsos_nz_cyberbullying_report_august_2018_-_updated_0.pdf
- İnsanı Geliştirme Vakfı[İNGEV] ve Oxford Üniversitesi. (2021). *Dijital vatandaşlık*. https://ingev.org/basin-bultenleri/INGEV_Siber_Zorbalik_Basin_Bulteni_28082019.pdf
- Kalaycı, E. (2010). *Üniversite öğrencilerinin siber aylıklık davranışları ile özdüzenleme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Kim, S. J., ve Byrne, S. (2011). Conceptualizing personal web usage in work contexts: A preliminary framework. *Computers in Human Behavior*, 27(6), 2271-2283. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.07.006>
- Li, Q. (2007). New bottle but old wine: A research of cyberbullying in schools. *Computers in Human Behavior*, 23(4), 1777-1791. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2005.10.005>
- Lim, V. K. G. (2002). The IT way of loafing on the job: Cyberloafing, neutralizing and organizational justice. *Journal of Organizational Behavior*, 23(5), 675-694. <https://doi.org/10.1002/job.161>
- Lim, V. K. G., ve Teo, T. S. H. (2005). Prevalence, perceived seriousness, justification and regulation of cyberloafing in Singapore. *Information & Management*, 42(8), 1081-1093. <https://doi.org/10.1016/j.im.2004.12.002>
- Madigan, D. J., ve Curran, T. (2021). Does burnout affect academic achievement? a meta-analysis of over 100,000 students. *Educational Psychology Review*, 33(2), 387-405. <https://doi.org/10.1007/s10648-020-09533-1>
- Mei, T. K., Mahamood, A. F., Abdullah, S., Kastriafuddin, T., ve Zuraidi Ahmad Mokhdzar. (2021). Cyberloafing behavior and its effects towards academic achievement among students in higher education institution. *Journal of Human Development and Communication*, 10, 115-133.
- Mercado, B., Giordano, C., ve Dilchert, S. (2017). A meta-analytic investigation of cyberloafing. *Career development international*, 22(5), 546-564. <https://doi.org/10.1108/CDI-08-2017-0142>
- Metin-Orta, I., ve Demirtepe-Saygılı, D. (2021). Cyberloafing behaviors among university students: Their relationships with positive and negative affect. *Current Psychology*. <https://doi.org/10.1007/s12144-021-02374-3>
- Meurer, A. M., ve Costa, F. (2022). Sharing, liking, surfing, and not studying! Cyberloafing by Accounting Sciences students. *Revista Contabilidade ve Finanças*, 33(90), 1-16. <https://doi.org/10.1590/1808-057x20221581.en>
- Mills, J. E., Hu, B., Beldona, S., ve Clay, J. (2001). Cyberslacking!: A Liability Issue for Wired Workplaces. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly*, 42(5), 34-47. <https://doi.org/10.1177/0010880401425004>
- Mitchel, M. S. (2011). *Cyberbullying and academic achievement: Research into the rates of incidence, knowledge of consequences, and behavioral patterns of cyberbullying*. [Doctoral Dissertations, University of Connecticut]. <https://opencommons.uconn.edu/dissertations/AAI3475527>
- Moreno, M. A. (2014). Cyberbullying. *JAMA Pediatrics*, 168(5), 500.
- Ozdamli, F., ve Ercag, E. (2021). Cyberloafing among university students. *TEM Journal*, 421-426. <https://doi.org/10.18421/TEM101-53>
- Örük, G., ve Engindeniz, S. (2021). Üniversite öğrencilerinin akademik başarısını etkileyen faktörler: tarım ekonomisi bölümü örneği. *Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 192-204. <https://doi.org/10.19159/tutad.885812>
- Özdemir, E. Z., ve Bektaş, M. (2021). Siber zorbalık üçgeni ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Sakarya Tıp Dergisi*, 11(3), 583-592.

- Peled, Y. (2019). Cyberbullying and its influence on academic, social, and emotional development of undergraduate students. *Heliyon*, 5(3), e01393. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2019.e01393>
- Ragan, E. D., Jennings, S. R., Massey, J. D., ve Doolittle, P. E. (2014). Unregulated use of laptops over time in large lecture classes. *Computers & Education*, 78, 78-86. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2014.05.002>
- Ramayah, T. (2010). Personal web usage and work inefficiency. *Business Strategy Series*, 11(5), 295-301. <https://doi.org/10.1108/17515631011080704>
- Steinmayr, R., Meißner, A., Weidinger, A. F., ve Wirthwein, L. (2014). Academic achievement. İçinde R. Steinmayr, A. Meißner, A. F. Weidinger, ve L. Wirthwein, *Education*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/obo/9780199756810-0108>
- Şenel, S., Günaydın, S., Sarıtaş, M. T., ve Çiğdem, H. (2019). Üniversite öğrencilerinin siber aylıklık seviyelerini yordayan faktörler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 95-105. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2376>
- Talan, T., ve Kalinkara, Y. (2022). An investigation of the cyberloafing and nomophobia levels of university students. *International Journal of Research in Education and Science*, 8(2), 430-450. <https://doi.org/10.46328/ijres.2708>
- Taneja, A., Fiore, V., ve Fischer, B. (2015). Cyber-slacking in the classroom: Potential for digital distraction in the new age. *Computers & Education*, 82, 141-151. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2014.11.009>
- Tang, T. L.-P., ve Austin, M. J. (2009). Students' perceptions of teaching technologies, application of technologies, and academic performance. *Computers & Education*, 53(4), 1241-1255. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.06.007>
- We are Social. (2022). *Digital 2022 Global overview report*. <https://wearesocial.com/uk/blog/2022/01/digital-2022/>
- Willard, N. E. (2005). *Educator's guide to cyberbullying addressing the harm caused by outline social cruelty*. <http://cyberbully.org>
- Willard, N. E. (2007). *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. (ss. v, 311). Research Press.
- Wu, J., Mei, W., ve Ugrin, J. C. (2018). Student cyberloafing in and out of the classroom in china and the relationship with student performance. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 21(3), 199-204. <https://doi.org/10.1089/cyber.2017.0397>
- Yazgan, Ç. Ü., ve Yıldırım, A. F. (2020). Üniversite gençliğinde internet bağımlılığı ve derslerde siber aylıklık davranışları. *Gençlik Araştırma Dergisi*, 8(Özel Sayı), 5-29.

Araştırmacı Katkı Oranı: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.